

A. BARANYAI, zgrada Hrvatskoga radija u Zagrebu

venec. radionica iz XVI—XVIII. st., gotička kamena kustodija iz XV. st., barokna drvena plastika (XVIII. st.) i sitni crkv. predmeti iz XVI—XVIII. st. Zvonik je nadograđen na srednjovj. kulu. Ist. dio kaštela preuređen je 1606. u palaču Loredan s trijemom u prvom katu. Dvoja gradska vrata

BARBAN, gotička kustodija u crkvi Sv. Nikole

sagrađena su u XVIII. st.: Vela vrata (1718), s grbom porodice Loredan, koja vode na glavni trg i Mala vrata (1720), do kojih vodi ulica sa zgradom općinske vijećnice i s tornjem za sat (1555, izgorjela 1944, obnovljena nakon 1945). Pred Velim vratima nalazi se bratovštinska crkva Sv. Antuna Opata (pučka gotika, na zidovima i šiljastom svodu slikarije iz poč. XV. st. pod tal. utjecajem). U crkvi Sv. Jakova su freske iz sred. XV. st. s prikazom legende Sv. Jakova, jedinom takvim ciklusom očuvanim u nas. U naselju je klasicistička kuća istarskoga znanstvenika Pietra Stankovića iz 1838.

LIT.: *Inventario degli oggetti d'arte d'Italia*, V, Provincia di Pola, Roma 1935, str. 19—20. — A. Mohorovićić, Problem tipološke klasifikacije objekata srednjovjekovne arhitekture na području Istre i Kvarnera, *Ljetopis JAZU*, 1957, 62, str. 517. — F. Stelč, *Umetnost u Primorju*, Ljubljana 1960. — B. Fučić, *Istarske freske*, Zagreb 1963. — D. Klen, *Arhivske vijesti o nekim kulturnim spomenicima Barbana i Raklja*, *Bulletin JAZU*, 1964, 3. Ma. Š.

BARBARIĆ-FANUKO, Marija, kreatorica u pletivu (Resnik Požeški, 30. VII. 1936). Studirala je povijest umjetnosti u Zagrebu. Pletenjem se bavi od 1961. Kreira odjevne predmete rustičnih karakteristika u naravnoj vuni,

bogatih struktura i ornamentalnih ritmova. Samostalno je izlagala u Zagrebu (1976, 1982), Varaždinu (1977), Vrbovcu (1979) i Beogradu (1981). Bavi se literaturom za djecu.

LIT.: V. Bužančić, Marija Barbarić-Fanuko i njezine halje (katalog), Zagreb 1982. Ž. Sa.

BARBARIGA, seoce i nalazište uz istoimeni rt na zap. obali Istre, S od Pule. Na morskoj obali ostaci rim. ladanjske vile iz I. st., istraživani 1902. Podove su resili dvobojni i višebojni mozaici a zidove freske s biljnim i figuralnim dekoracijama. U blizini su ostaci velikoga ant. rezervoara uljare. Neki istraživači misle da se ovdje nalazilo nestalo ant. naselje *Cissa* jer se rt prije zvao *Punta Cissana*.

LIT.: H. Schwalb, *Römische villa bei Pola*, Schriften der Balkan-Kommission, Antiquarische Abteilung, Wien 1902. — B. Schiavazzi, *Attraverso l'Argo colonico di Pola*, Atti e memorie SIASP, 1908, 24. — A. Gnirs, *Beispiele der antiken Wasserversorgung aus dem istrischen Karstlande*, Strena Buliciana, Zagreb 1924. — B. Marušić, *Kasnoantička i bizantska Pula*, Pula 1967. Ma. Š.

BARBAT, selo J od grada Raba ispod strmoga brda Kamenjaka. Na više mjesta ima rim. nalaza (zidovi, keramika, novac). Kraj župne crkve nalazi se sarkofag iz V. st. s uklesanim *crux coronata*. Na mjestu današnje župne crkve iz 1850. od XI—XV. st. bila je benediktinska opatija Sancti Stephani de Postran. U župnoj crkvi je slikano raspelo na dasci, rad lokalnoga majstora XVII. ili XVIII. st. Na brdu iznad naselja na mjestu prapov. gradine nalazi se kasnoant. a poslije i srednjovj. utvrda poligonalna tlocrta, masivnih zidova s potpornjima; unutar utvrde nalaze se ostaci jednobrodne ranoromaničke crkve Sv. Damijana, s polukružnom apsidom koja je izvana raščlanjena polukružnim nišama. Prema nekim autorima, tu je bio samostan benediktinaca eremita.

LIT.: V. Brusić, *Otok Rab*, Zagreb 1926.

A. Bad.

BARBORA, Marin, slikar (Dubrovnik, sredina XV. st.). U službi Dubrovačke Republike od 1442—45. kao majstor barjaka, zavjesa i slika; imao je i vlastitu radionicu. Njegov sin, poznat kao *Frano Marinov*, bio je slikar.

LIT.: J. Tadić, *Grada*, br. 276, 303, 306 i 318.

BARETIĆ, Biserka, slikarica (Zagreb, 27. VII. 1933). Polazila Akademiju u Zagrebu 1951—53. Bila je suradnik Majstorske radionice K.

B. BARETIĆ, *Sunovraćanje*

Hegedušića 1960—62. Izlaže od 1955. Djela iz ranijega razdoblja pripadaju figurativnom izrazu i nadrealističkoj poetici. Izražajni likovi u prostoru sugeriraju osjećanje izgubljenosti i tjeskobe (Kavana, 1959). Crteži i slike s kraja šezdesetih godina približavaju se apstrakciji. U njima je izražena dramatika postojanja, kolorističko-znakovna formulacija subjektivnih doživljaja (Sunovraćanje, 1968). Sudbinska i egzistencijalna pitanja postavljaju se i u novijim djelima, kontrastne kromatike i nemirnih površina. Stvaralački poticaj pronalazi katkad u mitološkim asocijacijama (Orfej, 1976). Samostalno je izlagala u Zagrebu (1958, 1970, 1979, 1982, 1987), Rijeci (1958), Splitu (1985), Varaždinu (1987), Beogradu (1987), Opatiji (1988). Izlagala je s grupom »Mart« u Beču 1961. Bavi se i grafikom.

LIT.: J. Depolo. U vlastitom svijetu, Vjesnik, 25. III. 1958. — I. Zidić, Nadrealizam i hrvatsko slikarstvo, ŽU, 1967, 3—5. — Isti, Biserka Baretić (katalog), Zagreb 1970. — V. Maleković, Usamljeni put do samobitnosti, Vjesnik, 7. V. 1970. — T. Maroević, Biserka Baretić (katalog), Zagreb 1979. — T. Maroević, Biserka Baretić (monografija), Zagreb 1990.

BARIČEVIĆ, Doris, povjesničarka umjetnosti (Graz, 7. IX. 1923). Završila je studij povijesti umjetnosti i arheologije u Zagrebu 1948. Doktorirala 1972. Znanstveni je savjetnik Arhiva za likovne umjetnosti HAZU (od 1978). Istražuje skulpturu i drvorezbarstvo XVII. i XVIII. st. u S Hrvatskoj u arhivima i na terenu; posebno je obrađivala tipološki razvoj propovjedaonica. Bavi se prikupljanjem i arhiviranjem lik. dokumentacije.

BIBL.: Glavni oltar zagrebačke katedrale iz 1632. Peristil, 1967—68, 10—11; Majstor propovjedaonica Majke Božje Snježne u Belcu, ibid., 1971—72, 14—15; Stajerski kipari na Trškom Vrhu, Vijesti MK, 1975, 1—6; Umjetnički spomenici Remeta u drvu i kamenu, Kaj, 1978, 17; Domaći barokni kipari u Čazmi, Čazma 1979; Pavlinski kipari u Lepoglavi, Kaj, 1981, 2; Dominus sculptor Stephano Szeverin Crisiensis, Peristil, 1987, 30; Kiparstvo u pavlinskim crkvama u doba baroka, u katalogu: Kultura pavlina u Hrvatskoj 1244—1786, Zagreb 1989; Claudius Kautz, kipar kamenog spomenika Bezgrešnog Začeca Marijina na Markovu trgu u Zagrebu, Peristil, 1990, 33; Kiparstvo i drvorezbarstvo, u knjizi: Križevci—grad i okolica, Zagreb 1993.

BARIČEVIĆ, Marina, likovna kritičarka (Zagreb, 31. XII. 1941). Diplomirala je 1968. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 1970. likovna kritičarka i urednica Radio-Zagreba, od 1991. ravnateljica »Fundacije Ivana Meštrovića« (Zagreb, Split, Otavice). Organizirala je autorske i te-

matske izložbe, pisala predgovore u katalogima, prikaze izložbi, članke o I. Meštroviću, hrv. sakralnoj umjetnosti te monografije. Posebno se bavi keramikom; autorica je prve povijesti hrv. keramike, suosnivač Kolonije umjetničke keramike »Hinko Juhn« i keramičke grupe »Arte terra«. Redoviti je član Međunarodne akademije za keramiku u Ženevi.

BIBL.: Stella Skopal, Zagreb 1978; Mapa »Kućina« (uvod), Zagreb 1979; Ivan Švertasek, Zagreb 1981; Povijest moderne keramike u Hrvatskoj, Zagreb 1986; Kamillo Tompa, Zagreb 1990.

BARILOVIĆ, utvrđeni grad iz XV. st. na stijeni iznad Korane, J od Karlovca. Nepravilna tlocrta, s jakom kružnom kulom u I dijelu grada. God. 1604. zaposjedaju ga graničari. Stradao u II. svj. r., danas je u ruševinama.

LIT.: M. Kruhek i Z. Horvat, Barilović grad, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 1982—83, 8—9.

BARIŠIĆ, Nella, slikarica (Zagreb, 14. V. 1955). Akademiju završila u Zagrebu 1981 (N. Reiser), a potom suradnica u Majstorskoj radionici Lj. Ivančića i N. Reiser. Samostalno izlaže od 1982 (Zagreb), od 1990. živi u New Yorku. Njezine slike (1981—82) nastaju u kontekstu postmodernističke figuracije; prevladavaju pikturalni hedonizam i ikonografski predlošci popularne kulture. Kasnije ugrađuje geometrijske elemente koji daju mističnu atmosferu.

LIT.: M. Lučić, Nella Barišić (katalog), Zagreb 1989.

Ž. Ké.

BARIŠIĆ, Petar, kipar (Vrlika, 7. X. 1954). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1978 (I. Sabolić). Bio je suradnik Majstorske radionice F. Kršinića (1978—81). U svoju skulpturu ugrađuje zavičajne i folklorne motive, koje sažima u dinamički koncipiranu formu (skulptura Sunce u prolazu Športskoga centra »Dražena Petrovića« u Zagrebu, 1987). Samostalno izlagao u Bolu (1977), Splitu (1980, 1986), Zagrebu (1980, 1982, 1987, 1989), Ljubljani (1989).

LIT.: I. Zidić, Petar Barišić (katalog), Zagreb 1989.

Ž. Ké.

BARLÈ, Janko, povjesničar (Budanje kraj Vipave, 12. III. 1869 — Zagreb, 18. II. 1941). Završio je bogosloviju a od 1916. kanonik je u Zagrebu. Pisao etnografske rasprave, povijesne monografije, biografije i prikaze o starim spomenicima.

BIBL.: Povijest župa i crkava zagrebačkih, I (Sv. Marko) i II (Sv. Ivan), Zagreb 1896. i 1899; Povijest turopoljskih župa, Zagreb 1911; Kaleži župne crkve u Hrastovici, VjHAD, 1912; Kapela sv. Ivana Krstitelja u Dužici, ibid.; Stari portal zagrebačke prvostolne crkve, ibid., 1913—14; Dva nepoznata zagrebačka zvonolijevca, Sv. Cecilija, 1921, 3; Iz povijesti glavnih žrtvenika u zagrebačkoj prvostolnoj crkvi, Narodna starina, 1930, 24.

LIT.: K. Dočkač, Msgr. Janko Barlè, Sv. Cecilija, 1941, 1—2. — Isti, Bibliografija msgra Janka Barlèa, ibid., 3—4; 1942, 1.

Z. Ša.

BARLETA, selo blizu Gospića. Na položaju Volarica u ruševinama romaničke kapele Sv. Ivana Krstitelja nađeni su reljefi rustificirane pleterne ornamentike iz XII. st. (danas u Arheološkom muzeju u Zagrebu).

LIT.: Lj. Karaman, O umjetnosti srednjeg vijeka u Hrvatskoj i Slavoniji, HZ, 1948, 1. — A. Horvat, Povodom prvog nalaza pletera u Lici, Bulletin JAZU, 1959, 3.

BAROK, umj. stil u XVII. i XVIII. st. Nastaje razvijanjem renesansnih oblika XVI. st. tako da se pravilna geometrijska tijela i likovi razbijaju u svojim okvirima, pa međašnje crte gube svojstvo strogoga razgraničenja, odnosno konture tijela i likova postaju mekane i razigrane (oltari), a arhit. mase se otvaraju (tlocrt zgrada u obliku slova U, arkade). Pretežno linearno obilježavanje likova renesansnih slikara barokni majstori zamjenjuju »slikarskim« oblikovanjem. Potenciranje senzibilnosti i ugođaja povezano je s uvođenjem iluzionizma. Svi ti elementi, oslobođeni oblikovne steg prethodnih umj. razdoblja, tijekom XVII. i XVIII. st. izrastaju u sve bujnije i nemirne oblike, koji izražavaju nemir duha, ali i čežnju za egzotikom i dekadencijom, što se iskazuje u rokokou kao kasnoj fazi toga uzbuđenoga stilskoga izražaja. Barokne tvorevine svojom u pravilu bogatom opremom svjedoče o imućnim naručiteljima (npr. marmorizacija drvenih oltara). B. je ubrzo zavladao dvorovima eur. vladara i plemstva te građevinama Kat. crkve. Svojom vitalnošću i snagom dopro je do svih građova i gradića, u kojima se u to doba stare drvene kuće zamjenjuju zidanima, kao i do udaljenih seoskih naselja. Štoviše, i drvene kapele poprimaju barokne osobine. Gradske i seoske crkve grade se u baroknim oblicima a baroknim pregradnjama (svodovi, pročelja i lukovičaste kape na zvoncima) i postavljanjem baroknih oltara, propovjedaonica i dr. gotičke crkvene građevine bitno se preoblikuju (tzv. barokizacija).

Domovina baroka je Italija, osobito Rim, gdje mu se zametak javlja već sred. XVI. st. (Michelangelov »Posljednji sud«). Širenju baroka po eur.

P. BARIŠIĆ, Zapisi izgubljenog zavičaja

